

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

Факультет фізичної реабілітації

Кафедра фізичної терапії, ерготерапії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії

Сергій РОКУТОВ

«14» червня. 2023 р.

Р о б о ч а   п р о г р а м а   н а в ч а л ь н о ї   д и с ц и п л і н и

ОК 13 ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Магістр

(ступень вищої освіти)

галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
спеціальність	227 «Фізична терапія, ерготерапія»
спеціалізація	227.1 Фізична терапія
освітня програма	«Фізична терапія, ерготерапія»
факультет	Фізична реабілітація
вид дисципліни	Нормативна

2023/2024 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни – **Фізична реабілітація осіб з особливими потребами** для здобувачів ступеню вищої освіти **магістр**, галузі знань – **22-«Охорона здоров'я»**, спеціальності **227-Фізична, терапія, ерготерапія.**

Розробники:

Афанасьєв Сергій Миколайович, професор, д. фіз. вих.

Афанасьєва Олександра Сергіївна, доцент, к.фіз. вих.

Робоча програму схвалено на засіданні кафедри фізичної терапії, ерготерапії, факультету фізичної реабілітації, Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

Протокол №19 від 14.06.2023

Зав. кафедри

Сергій РОКУТОВ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація/освітня програма, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 - Охорона здоров'я (шифр і назва)	Обов'язкова	
	Спеціальність 227- «Фізична терапія, ерготерапія» (шифр і назва)		
Модулів – 3	Спеціалізація 227.1 Фізична терапія	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		1 - й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання __ немає _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1- й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної, заочної форми навчання: аудиторних – 4. самостійної роботи студента – 5	Ступень вищої освіти: магістр	20 год.	-
		Практичні, семінарські	
		20 год.	-.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		50 год.	- год.
		Індивідуальні завдання:	
		0- год.	
		Вид контролю:	
	залік		

2. Мета та завдання дисципліни

Мета: ознайомити студентів з основами і принципами фізичної реабілітації інвалідів, що є нерозривною єдністю спеціально організованих та індивідуальних заходів профілактичного, оздоровчого та лікувально-відновного характеру, охоплюючи всі основні сторони життєдіяльності людини (побут, праця, культуру).

Завдання: сформувати у студентів знання, вміння, навички організаційно-методичних аспектів первинної та вторинної профілактики інвалідності, яка найбільше зустрічається; забезпечити освоєння студентами основ фундаментальних знань про можливість корекції типових факторів ризику цих захворювань з акцентом на використання природних профілактичних і лікувальних засобів (фізичної активності, раціонального харчування, інших компонентів здорового способу життя); ознайомити студентів із засобами фізичної культури і спорту в системі реабілітації; ознайомити студентів з основними методиками фізичної реабілітації осіб з особливими потребами.

Компетентності, формування яких передбачено навчальною дисципліною:

ІК Магістр з фізичної терапії, ерготерапії здатний вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з порушеннями функцій органів та систем.

ЗК 1.Здатність діяти на основі етичних міркувань.

ЗК 2.Здатність порівнювати, пояснювати, узагальнювати, критично оцінювати факти та діяльність людей, опираючись на здобуті знання, власну систему цінностей, з позиції загальнолюдських й національних цінностей

ЗК 4.Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.

ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема до перманентного оновлення власних знань та на цій основі виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ФК 2. Здатність до здійснення аналітичного вибору засобів і методів фізичної терапії, ерготерапії, у том числі з особами, які мають обмеження дієздатності

ФК 4. Здатність використовувати спеціальне обладнання, інвентар та інші сучасні технологічні засоби у фізичній терапії, ерготерапії.

ФК 5.Здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань, знання при: захворюваннях нервової системи, внутрішніх органах, захворюваннях і травмах опорно-рухового апарату та інших нозологіях.

ФК 6.Здатність до використання етичних і правових норм, що регулюють відносини між людьми, суспільством і довкіллям;

ФК 7.Здатність до розуміння системи організації реабілітації в Україні; використання нормативних і правових документів у реабілітології.

ФК 8.Здатність здійснювати клінічні та функціональні дослідження в процесі виконання наукових робіт у фізичній культурі і спорті, фізичній терапії, ерготерапії.

ФК 9. Здатність самостійно проводити оцінку функціональної здатності до активності/діяльності клієнта. Інформування, інструктаж, керівництво та навчання клієнта, його близьких, а також представників інших професійних груп.

У результаті вивчення дисципліни фахівець повинен **знати**: сутність, структуру, функції, принципи, методичні основи фізичної реабілітації інвалідів; цілі і завдання фізичної реабілітації та її основні види, роль і місце фізичної активності в цьому процесі;найважливіші чинники ризику найбільш частих захворювань, умови, що сприяють розвитку патологічних процесів різних органів і систем, характерні для конкретних видів (нозологічних форм) інвалідності;особливості організації фізичної реабілітації інвалідів в нашій країні і світовій спільноті.

Підготовлений фахівець повинен **вміти**: формулювати завдання, підбирати відповідні засоби і методи адаптивної фізичної культури в процесі фізичної реабілітації; розробляти сучасні технології застосування фізичних вправ проведення занять у всіх видів фізичної реабілітації інвалідів; складати програму профілактичних заходів для інвалідів з урахуванням їх індивідуальних особливостей, показань і протипоказань і фізичного навантаження.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фізична реабілітація осіб з сенсорними порушеннями.

Тема 1. Загальні основи фізичної реабілітації осіб з інвалідністю

Тема 2. Фізична реабілітація при порушеннях зору. Характеристика порушень зору. Характеристика психомоторної сфери сліпих та слабкозорих. Сучасні підходи щодо організації фізичної реабілітації осіб з порушенням зору.

Тема 3. Фізична реабілітація при порушеннях слухового аналізатору. Загальна характеристика порушень слухового аналізатору. Особливості порушення рухової сфери глухих та слабкочуючих. Характеристика психофізичного розвитку осіб з порушеннями слуху

Змістовий модуль 2. Фізична реабілітація при ДЦП

Тема 4. Сучасні підходи щодо організації фізичної реабілітації при ДЦП. 1.Характеристика ДЦП. Форми ДЦП. Супутні захворювання та вторинні порушення при ДЦП.

Тема 5. Приватні методики фізичної реабілітації при ДЦП. Характеристика приватних методик фізичної реабілітації при ДЦП.

Змістовий модуль 3. Фізична реабілітація осіб з порушенням інтелекту

Тема 6. Види, характеристика порушень інтелекту.

Тема 7. Особливості фізичного розвитку та рухових здібностей при порушеннях інтелекту.

Тема 8. Сучасні підходи щодо організації фізичної реабілітації осіб з порушенням інтелекту. Орієнтовні комплекси вправ з фізичної реабілітації для корекції порушень рухової сфери осіб з порушеннями інтелекту

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекції	прак.	лаб.	інд.	сам. роб.		лекції	прак.	лаб.	інд.	сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Фізична реабілітація осіб з сенсорними порушеннями.												
Тема 1. Загальні основи фізичної реабілітації.	14	2	2			8						
Тема 2. Фізична реабілітація при порушеннях зору.	8	4	2			4						
Тема 3. Фізична реабілітація при порушеннях слухового аналізатору.	8	4	2			6						
Разом за змістовим модулем 1	30	10	6			18						
Змістовий модуль 2. Фізична реабілітація при ДЦП.												
Тема 4. Сучасні підходи щодо організації фізичної реабілітації при ДЦП.	15	2	2			11						
Тема 5. Приватні методики фізичної реабілітації при ДЦП.	15	2	4			9						
Разом за змістовим модулем 2	30	4	6			20						
Змістовий модуль 3. Фізична реабілітація осіб з порушенням інтелекту.												
Тема 6. Характеристика порушень інтелекту.	8	2	2			4						
Тема 7. Особливості фізичного розвитку та рухових здібностей при порушеннях інтелекту.	8	2	2			4						
Тема 8. Сучасні підходи щодо організації фізичної реабілітації осіб з порушенням інтелекту.	14	2	4			4						
Разом за змістовим модулем 3	30	6	8			12						
Усього годин	90	20	20			50						

5. Теми практичних занять

№ змістового модуля, теми	Назва семінарського заняття і короткий його зміст	Кількість аудиторних годин
		Денна
I	Змістовий модуль. Фізична реабілітація осіб з сенсорними порушеннями.	10
1	Загальні основи фізичної реабілітації осіб з особливими потребами	2

2	Сучасні підходи щодо організації фізичної реабілітації осіб з порушенням зору.	4
3	Сучасні підходи щодо організації фізичної реабілітації при патології органів слуху.	4
II	Змістовий модуль. Фізична реабілітація при ДЦП.	4
4	Форми та характеристики ДЦП.	2
5	Супутні захворювання та вторинні порушення при ДЦП.	2
III	Змістовий модуль. Фізична реабілітація осіб з порушенням інтелекту.	6
6	Характеристика порушень інтелекту.	2
7	Особливості фізичного розвитку та рухових здібностей при порушеннях інтелекту.	4

6. Самостійна робота

№ з/р	Назва теми яка вивчається самостійно	Кількість годин
		Денна
	Змістовий модуль I. Загальні основи фізичної реабілітації.	18
1	Організаційні основи реабілітації осіб з особливими потребами.	8
2	Фізична реабілітація при порушеннях зору.	2
3	Загальна характеристика порушень слухового аналізатору.	2
4	Особливості порушення рухової сфери глухих та слабкочуючих.	2
5	Особливості порушення рухової сфери глухих та слабкочуючих.	2
6	Характеристика психофізичного розвитку осіб з порушеннями слуху.	2
	Змістовий модуль II. Фізична реабілітація при ДЦП.	20
7	Правила побудови програм з фізичної реабілітації при ДЦП.	5
8	Основні завдання фізичної реабілітації при ДЦП.	5
9	Дельфінотерапія - психофізична реабілітація хворої дитини.	5
10	Акватерапія в реабілітації ДЦП	5
	Змістовий модуль III. Фізична реабілітація осіб з порушенням інтелекту.	12
15	Принципи роботи з особи, які мають порушення інтелекту.	4
16	Вторинні захворювання при порушеннях інтелекту.	4
17	Правила побудови програм з фізичної реабілітації при порушеннях інтелекту.	4

7. Методи навчання

Лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів.

У процесі викладання дисципліни використовуються наступні методи подачі матеріалу: словесні (лекції, пояснення, розповідь) та практичні (ознайомлення здобувачів вищої освіти з виконанням методик лікувальної гімнастики, індивідуальні практичні завдання). Важливим методом навчання є самостійна робота студентів, в яку включено значний обсяг програмного матеріалу, а також виконання індивідуальних завдань.

8. Методи контролю

Форми поточного контролю: усне або/та письмове опитування, тестові завдання, виконання практичних робіт.

Підсумковий контроль здійснюється за результатами поточного контролю або/та оцінюванням виконання контрольної роботи, заліку.

Орієнтований перелік питань, які визначаються як питання поточного та семестрового контролю.

1. Надати загальну характеристику порушень зору.
2. Надати характеристику поняття «залишковий зір».
3. Надати визначення поняттям «сліпота», «слабкозорість».
4. Надати характеристику основним формам сліпоти та залишкового зору за класифікацією А.І. Каплана.
5. Надати визначення понять «мікрофтальм», «альбінізм», «астигматизм», «косоокість», «дальнозоркість», «міопія», «амбліопія» та «анізотропія».
6. Надати характеристику психомоторної сфери осіб з порушеннями зору.
7. Розкрити сучасні підходи щодо фізичної реабілітації осіб з порушеннями зору.
8. Розкрити принципи фізичної реабілітації осіб з порушеннями зору.
9. Розкрити особливості фізичної реабілітації осіб з порушеннями зору, які віднесені до підгруп «А» та «Б».
10. Надати визначення поняття ЛФК, розкрити мету та завдання.
11. Надати загальну характеристику порушень слухового аналізатору.
12. Розкрити причини порушень слуху.
13. Надати визначення понять «глухота» та «туговухість» («приглухуватість»).
14. Надати характеристику сенсоневральних та кондуктивних порушень слуху.
15. Розкрити особливості порушень рухової сфери глухих та слабкочуючих.
16. Надати характеристику психофізичному розвитку осіб з порушеннями слуху.
17. Розкрити сучасні підходи щодо фізичної реабілітації осіб з порушеннями слуху.
18. Розкрити роль компенсаторних механізмів в розвитку глухих.
19. Розкрити завдання фізичної реабілітації осіб з порушеннями слуху.
20. Розкрити основні фактори фізичної реабілітації осіб з порушеннями слуху.
21. Надати визначення поняття ДЦП.
22. Надати характеристику основних форм ДЦП.
23. Розкрити стадії розвитку ДЦП.
24. Надати характеристику супутнім та вторинним захворюванням при ДЦП.
25. Надати визначення понять «хореїформний гіперкінез», «атетоїдний гіперкінез», «хореоатетоз», «торсіонна дистонія», «атаксія».
26. Надати характеристику поза тонічним рефлексам при ДЦП.
27. Розкрити сучасні підходи щодо фізичної реабілітації осіб з ДЦП.
28. Розкрити основні завдання фізичної реабілітації при ДЦП.
29. Надати характеристику приватним методикам фізичної реабілітації при ДЦП.
30. Розкрити основні правила побудови програм з фізичної реабілітації при ДЦП.
31. Надати загальну характеристику порушень інтелекту
32. Надати характеристику ступеням олігофренії.
33. Надати визначення понять «деменція», «тотальна деменція», «лакунарна деменція», «псевдодеменція».
34. Розкрити особливості фізичного розвитку та рухових здібностей осіб з порушенням інтелекту.
35. Розкрити сучасні підходи щодо фізичної реабілітації осіб з порушенням інтелекту.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Завдання	Мінім. к-сть балів	Макс. к-сть балів

Кількість балів за змістовий модуль 1 (теми 1,2,3)	60	100
Опитування за матеріалами теми (поточний контроль)	9	15
Виконання практичних завдань	12	30
Відповіді на питання самостійної роботи (індивідуальні завдання)*	9	15
Модульний контроль (індивідуальне і фронтальне опитування, тестування або модульна робота)	30	40
Кількість балів за змістовий модуль 2 (теми 4,5)	60	100
Опитування за матеріалами теми (поточний контроль)	9	15
Виконання практичних завдань	12	30
Відповіді на питання самостійної роботи (індивідуальні завдання)*	9	15
Модульний контроль (індивідуальне і фронтальне опитування, тестування або модульна робота)	30	40
Кількість балів за змістовий модуль 3 (теми 6,7,8)	60	100
Опитування за матеріалами теми (поточний контроль)	9	15
Виконання практичних завдань	12	30
Відповіді на питання самостійної роботи (індивідуальні завдання)*	9	15
Модульний контроль (індивідуальне і фронтальне опитування, тестування або модульна робота)	30	40
Залік (середній арифметичний бал за змістовий модуль 1, 2, 3).	60	100

ПРИМІТКА: кількість нарахованих балів, які отримують здобувачі за формами поточного контролю, визначається в залежності від складності змісту окремих тем кожного змістовного модулю (мінімальна та максимальна кількість балів наведені у таблиці).

10. Критерії оцінювання успішності навчання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною	Оцінка ЄСТ8	Критерії оцінювання знань
90-100	Відмінно (зараховано)*	A	Студент при відповіді на питання виявив всебічні, систематизовані знання; здатність диференціювати, інтегрувати та уніфікувати

			знання; викладати матеріал на папері логічно, послідовно, демонструвати знання основної і додаткової літератури для творчого використання.
82-89	Добре (зараховано)*	B	Студент при відповіді на питання виявив повне знання програмного матеріалу, успішно порівнює та викладає теоретичний матеріал послідовно й конкретизує його. Вміє наводити окремі власні приклади та підтвердження певних думок, робить висновки, але допускає незначні помилки.
74-81	Добре (зараховано)*	C	Студент уміло володіє теоретико-методичним матеріалом навчальної програми, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок. Допускає помилки і робить не чітко висновки.
64-73	Задовільно (зараховано)*	D	Студент при відповіді на питання виявив повні знання основного програмного матеріалу в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи. Допускає значні помилки.
60-63	Задовільно (зараховано)*	E	Студент задовольняє мінімальним вимогам, розкриває близько половини навчального матеріалу, з допомогою викладача або підручника (конспекту) відтворює програмний матеріал. Допускає значні помилки.
35-59	Незадовільно (незараховано)*	FX	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку. Можливе повторне складання.
0-34	Незадовільно (незараховано)*	F	Студент при відповіді на питання виявив серйозні пробіли в знаннях основного матеріалу, допустив принципові помилки при відповіді на всі питання.

11. Методичне забезпечення

1. Презентації лекцій.
2. Індивідуальні тестові завдання для поточного контролю знань.
3. Індивідуальні практичні завдання для поточного контролю знань.
4. Підручник, навчально-методичні посібники, методичні розробки, тощо (платформа MOODLE, репозиторій, бібліотека).
5. Технічні (медичні) приладдя.

12. Рекомендована література

Базова:

1. Фізична реабілітація осіб з особливими потребами / Яримбаш К.С., Дорофєєва О.Є., Афанасьєва О.С. -Підручник. – Дніпро: Журфонд, 2017. – 215 с.
2. Основи реабілітації, фізіотерапії, лікувальної фізичної культури і масажу: Підручник / За ред. проф. В.В. Клапчука, проф. О.С. Полянської. – Чернівці: Прут. – 2006. – 208 с.
3. Основи фізичної реабілітації : Навчальний посібник / За заг. ред. Л. О.Вакуленко, В. В.Клапчука. – Тернопіль: ТНПУ, 2010. – 234 с.
4. Основи фізичної реабілітації : Навчальний посібник / Порада А. М., Солодовник О. В., Прокопчук Н. Є. – Київ : Медицина. – 2006. – 248 с.
5. Основы физической реабилитации : учеб. для студентов вузов / О. К. Марченко. – К. : Олимп. лит., 2012. – 528 с.
6. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79

Допоміжна:

1. Адаптивная физическая культура глухих и слабослышащих : методические рекомендации для самостоятельной работы студентов / А.А. Ковтун, А.С. Афанасьева, А.П. Куница, Д.М. Резников. – Днепропетровск: ДГИФКиС, 2013. – 36 с.
2. Медицинская реабилитация / Под ред.. В. М. Богомоллова. – М. : Издательство БИНОМ, 2010. - 424 с. Мухін В. М. Фізична реабілітація / В. М. Мухін. – Київ : Олімпійська література, 2009. – 488 с.
3. Освітня програма в комплексі фізичної реабілітації при дегенеративно-дистрофічних захворюваннях опорно-рухового апарату хворих на ожиріння (методичні рекомендації) / Афанасьєв С.М., Майкова Т.В., Афанасьєва О.С.- Дніпро, 2017. – 78 с.
4. Пархотник И.И. Физическая реабилитация. – К.: Олимпийская литература, 2007. – 196 с.
5. Навчальний посібник Фізична терапія в ортопедії і травматології Курс лекцій з дисципліни «Адаптивна фізична терапія в клініці та спорті» автори: Рокутов С.В., Проскура В.С., Афанасьєва О.С., Толстикова Т.М., Муквич В.В. – Дніпро. - 2022. - 272 с.
6. Фізкультурно-спортивна реаблітація осіб із порушенням біомеханіки просторової організації тіла [Текст] : навч. посіб.: у 2 ч. Ч.1 / А.І. Альошина, В.О. Кашуба , С.М. Афанасьєв та ін.. – Луцьк : Вежа-Друк, 2023.- 480 с.

13. Інформаційні джерела:

1. Українська асоціація фізичних терапевтів [HTTPS://UAPT.ORG.UA/UK/HOME/](https://uapt.org.ua/uk/home/)
2. Громадська організація «Українське товариство ерготерапевтів» [HTTPS://ERGO-UKRAINE.COM.UA/](https://ergo-ukraine.com.ua/)
3. [HTTPS://WWW.YOUTUBE.COM/@FIZIOENOT](https://www.youtube.com/@fizioenot)

Професор

Сергій АФАНАСЬЄВ

Доцент

Олександра АФАНАСЬЄВА

Завідувач кафедри

Сергій РОКУТОВ